

Nr 439.

Av herr **Olsson** i Mora, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående särskilt understöd till skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronoparkskolonisation m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 116 föreslås riksdagen att bevilja anslag till särskilt understöd åt skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronoparkskolonisation eller upplåtelse av kronotorp, skogstorp eller odlingslägenheter, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i propositionen angivna, av skolöverstyrelsen föreslagna grunder.

Ett förbehållslöst bifall till denna proposition skulle innebära ett nytt steg på den ej utan fog klandrade väg, på vilken statsmakterna under senare år ålagt kommunerna att bära det ekonomiska ansvaret för tillgodoseendet av statliga uppgifter.

Kronoparkskolonisationen har betraktats som en sådan uppgift. Kolonaten ha upprättats utan någon kommunernas medverkan. Understundom har det skett mot kommunernas vilja och önskan, i det att man inom kommunerna befarat, att kolonisationen skulle medföra ökade kostnader för fattigvård och skolväsen. Erfarenheten har visat, att dessa farhågor icke varit alldeles oberrättigade. I åtskilliga kommuner har kolonisationen medfört ökade fattigvårdsutgifter utan att dessa fått någon motsvarighet i ökade inkomster genom skattebidrag från kolonisterna. När det gällt att bereda skolundervisning åt kolonisternas barn, ha kommunerna ställts inför ännu större kostnader, och det är därför fullt förståeligt, att kolonisationen på flera håll framkallat missnöje och bekymmer och att vissa kommuner endast motvilligt ordna denna undervisning på ett lämpligt sätt. Rättvisa och billighet kräva, att statsverket gottgör den merkostnad, som kommunerna få vidkännas för skolväsendets ordnande för kolonisternas barn.

När nu på riksdagens begäran ett förslag i detta avseende förelägges riksdagen, hade man väntat, att denna grundsats skulle ha fått komma till uttryck utan inskränkande omsvep. Så är icke fallet i Kungl. Maj:ts proposition. Där föreslås, att det nu ifrågavarande understödet skall bestämmas för varje särskilt fall efter verkställd skälighetsprövning och att vid denna prövning den största hänsyn skall tagas till den sökande kommunens skattebörd och ekonomiska bärkraft icke blott vid bestämmande av understödets storlek utan också vid beslut om huruvida överhuvud taget understöd skall utgå till kommun, som genom kronoparkskolonisation åsamkats ökade skolutgifter. Kungl. Maj:ts för-

slag i denna del torde ha föranletts av en folkskoleinspektörs uttalande, att något ytterligare statsunderstöd för hans inspektionsomåde icke erfordrades, då skoldistriktet, där kolonat vore under uppförande eller komme att inom området inrättas, ägde skogsmedelsfonder. Detta uttalande synes principiellt fullständigt oriktigt. Ty om ett skoldistrikt åsamkats ökade utgifter genom kronoparkskolonisation bör distriktet vara berättigat till häremot svarande gottgörelse alldeles oavsett om distriktet äger fonder eller genom en klok och försiktig kommunalförvaltning kunnat undgå en alltför tyngande kommunalbeskattnings. Uppgiften att vissa skoldistrikt skulle äga »stora skogsmedelsfonder» är för övrigt även formellt och verkligt oriktig, då de åsyftade fonderna, vilka tillkommit genom en ur allmän synpunkt föredömlig avsättning för gemensamma behov av viss skogstilldelning, tillhöra de jordägande socknemännen och icke skoldistriktet. Väl kan man tänka sig ett frikostigare understöd till skoldistrikt, vilka i skattehänseende äro särskilt hårt pressade, men att, därest ett skoldistrikt ådragits ökade skolutgifter på grund av kronoparkskolonisation, likväl göra själva rätten till statsunderstöd beroende av distriktets skattebörd och bärkraft, kan sedan statsmakterna erkänt den principiella befogenheten av en gottgörelse endast vara ägnat att motverka förtänksamhet och sparsamhet i den kommunala förvaltningen. En korrigerings av de utav Kungl. Maj:t angivna fördelningsgrunderna synes därför på denna punkt av principiella och sakliga skäl påkallad.

Önskvärt vore, att Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län med avseende på barn till kolonister, kronotorpare och odlingslägenhetsägare utan ytterligare uppskov kunde göras delaktiga i de statsbidrag, som sedan några år tillbaka utgå till vissa skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för inackordering av skolbarn.

Vad slutligen beträffar storleken av det anslag, som kan för budgetåret 1930—1931 bliva erforderligt för beredande av i propositionen föreslagna särskilda understöd åt skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av den statliga kolonisationen, synas välgående sakskalet icke ha förebragts för ett nedpressande till 30,000 kronor av skolöverstyrelsens minimiberäkning av 50,000 kronor. Av försiktighetsskäl torde emellertid anslaget till dess några erfarenheter vunnits om det förefintliga behovet med fördel kunna givas karaktär av reservationsanslag.

Alltså yrkas,

att riksdagen till särskilt understöd åt skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronotorpskolonisation eller upplåtelse av kronotorp, skogstorp eller odlingslägenheter för budgetåret 1930—1931 måtte anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor, att utgå enligt bestämmelser, som utfärdas av Kungl. Maj:t men med sådan ändring av de i Kungl. Maj:ts proposition angivna grunderna, som antyttas i härovan anförda motivering.

Stockholm den 9 mars 1930.

A. Olsson,
Mora.